

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Expenduntur quædam Scripturæ testimonia pro eadem sententia. cap. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

est, res omnes magnitudinē & robore praestantes despiciat, & quasi inferiores videri sequitur. *ipse est rex super vniuersos filios superbiae*, hoc est, inter robustos & potentes ipse principatum tenet. Loquitur autem praecipue de beluis marinis, inter quas ipse Behemoth dominatur, vt Hebraei exponunt, quae expositio consonat translationi 70. quae sic habet, *Rex omnium, quae sunt in aquis*: quod si haec verba de diabolo per accommodationem acciperentur: ex ipsis probati non posset, primum eius peccatum fuisse superbiam, sed ipsum esse regem & principem inter omnes superbos: nemo enim negat, nunc daemone peccare peccato superbiae, & omnium superbiorum esse superbissimum.

18. Tertium testimonium ab Scholasticis doctoribus admodum celebratum, est Isaia 14. *Quomodo cecidisti de caelo Lucifer, qui mane oriebaris, qui dicebas in corde tuo, in caelum conscendam super astra Dei exaltabo solum meum, sedabo in monte testamenti: in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo? Quem locum recentiores non pauci intelligunt de casu diaboli per peccatum superbiae de caelo, in quo creatus fuit, non tamen eodem modo omnes illum explicant. Nonnulli etiam Scripturae interpretes praedictum locum exponunt: ita de Lucifero, vt de nullo alio secundum sensum literalem intelligi possit. Nam si de aliquo alio possemus interpretari, maxime de Nabuchodonosore Rege Babylonis; de hoc autem intelligi non posse, probant: quia Rex ille non cecidit de caelo, nec dixit in corde suo, *Conscendam in caelum, super astra Dei exaltabo solum meum*, sicut in eo testimonio dicitur de Lucifero. Hi recentiores in hac explicatione sequuti sunt Originem libro 4. Periarcho. cap. 2. qui plane docet, praedicta verba Prophetiae in nullum hominem posse conuenire, sed solum in daemone, & Tertullianum libro quinto, aduersus Marcionem capite 17. qui affirmat, praedicta verba Prophetiae in nullum alium magis, quam in daemone quadrare: reliqua vero, quae etiam difficile videbantur daemoni conuenire, hoc modo explicant, vt illud, *in lateribus Aquilonis sedabo*, significet in superiori parte caeli sedabo; *in monte vero testamenti*, denotet in Ecclesia Dei, in qua voluit daemone, vt Deus adorari, & coli. Neque solum praedicti Doctores volunt locum citatum iuxta literam de daemone solum intelligi, sed etiam totum illud caput de nullo alio posse explicari, quam de Lucifero, & de redemptione facta per Christum; de redemptione vero Babylonica nullo modo. Ceterum interpretatio haec adeo est sine fundamento, vt in eius confutatione indignum videatur plurimum immorari; cum ceteri omnes Doctores tam antiqui, quam recentiores plura saltem illius capituli, aut omnia de Rege Babylónico intelligant; dicitur enim in illo capite paulo antea, & erit in die illa, cum requiem dederis tibi Dominus a labore tuo, & a confusione tua, & a seruitute tua dura, qua antea seruisti, sumes parabolam contra Regem Babyloniam, & dices, &c. parabola vero erat, Quomodo cessauit exaltator, &c. quis igitur negabit, Prophetam eo capite secundum literam loquutum de Rege Babylónico, & de redemptione Babylonicæ captiuitatis: tamen si in figura significauerit redemptionem captiuitatis peccati factam per Christum? Historia enim redemptionis captiuitatis Babylonicæ*

Vasquez in 1. p. tom. 2.

adeo manifesta est, vt indignum plane videatur, negare Isaiam eam praedixisse.

Ceterum illa verba superius allegata ex capite 14. Isaia, Quomodo cecidisti, &c. plerique Patres intelligunt de Lucifero, ita Origenes & Tertull. locis allegatis, idem Orig. lib. 1. Periarcho. cap. quinto, & libro octauo in Epistolam ad Romanos in illud capite decimo, Dico ergo numquid non offenderunt. Et Gregorius libro primo Epistola tertia, quae nunc ponitur in ordine 40. Eusebius de preparatione Evangelica lib. quarto, capite nono, Athanasius libro primo, de passione Christi & cruce, Ambrosius in illud Psalmi 118. Increpasti superbos, & in illud Psalmi, Suscipe seruum tuum in bonum, Prosper in libro, cui titulus est, dimidium temporis, cap. 1. & 2. Bernardus in serm. de S. Benedicto Abbate, & ser. 2. in octauam Paschae, & alibi saepenumero. Hi tamen Patres, exceptis Origine & Tertulliano de quibus supra diximus, ita testimonium hoc de Lucifero interpretantur, vt non negent etiam de Rege illo Babylónico intelligi. Augustinus vero libro tertio de doctrina Christiana cap. 73. secundum regulam septimam Ticonij, quam ipse probat, quae est de diabolo, & eius corpore (est enim diabolus caput impiorum) testimonium hoc exponit de Lucifero sub figura & persona Regis Babylonis, cuius ipse Lucifer erat: vt quemadmodum ea, quae conueniunt corpori Ecclesiae tribuuntur Christo secundum primam regulam eiusdem Ticonij, eodem modo, quae conueniunt Regi Babylonis tanquam membro diaboli, ipsi quoque diabolo tribuantur. Illud tamen quod in eodem capite Isaia sequitur secundum lectionem Augustini, *Contritus est in terra, qui mittit ad omnes gentes: iuxta vulgatam autem: corruisti in terram, qui vulnerabas gentes*, explicat ipse Augustinus de corpore diaboli solum, non de ipso diabolo. Cum Augustino sentiunt Hieronymus, & Haymo in illum locum, qui ad litteram de Rege Babylonis, per figuram vero de Lucifero intelligunt, idem omnino docuit idem ipse Augustinus libro 11. de Genesi ad litteram cap. 24. ubi ex professo probat, verba illa dicta sub figura Regis Babylonis, conuenire Lucifero ratione sui corporis, & Author libri primi de mirabilibus Sacrae Scripturae, apud Augustinum in tertio tomo, capite secundo, plane docet, ex illo loco non probari casum diaboli, & occasionem illius, quia historica narratio de Rege Babylonis intelligitur, per allegoriam vero inquit, & figuram de corpore ad caput transferri. Hieronymus vero de Lucifero exponit hoc testimonium tantum per figuram, sed parabolam: quia dicit Propheta, *Sumes parabolam istam*, vt supra recitauimus. Denique Haymo mystico tantum sensu haec interpretatur verba, nec tamen Hieronymus, nec ipse Haymo dicunt, talem sensum figuratum expressum a Spiritu Sancto. His omnibus annotationibus Cyrillum in illud caput Isaia in illa verba, *tu autem dicebas, &c.* qui cum totam prophetiam de Rege Babylonis explicuisset, subiungit, *Adaptare autem quis poterit, & quidem valde merito, haec, quae dicta sunt Historice, capiti eius, qui omnis comminuit, diaconi inquam principi malorum, nempe & in hoc sequutus regulam Ticonij, quam & Augustinus amplexus est. Ex quibus patet ex hoc loco secundum litteram & Historiam explicato non colligi peccatum Luciferi, sed per quoddam genus applicationis, seu figurae, vt praedicti Patres docuerunt, & Adamus in Adamus*

LII

eum

19.

Gregorius.
Eusebius.
Athanasius.
Ambrosius.
Prosper.
Bernardus.
20.

Ticonij.

21.

22.

la vero priora verba, *Ex quod eleuatum est cor tuum & dixisti, Deus ego sum*, per hyperbolen dicta intelliguntur, ad exprimentiam nimiam illius principis superbiam, & arrogantiam, ut se tanquam Deum videretur aestimare: non autem, quod similia verba dixerit. Cum igitur pro nobis habeamus testimonia patrum, quos retulimus, & verba omnia in ipsum principem Tyri apte conueniant absque illo fundamento negabimus de illo esse intelligenda, præsertim cum initio capitis, & deinceps ad ipsum principem Propheta verba dixerit.

His omnibus adde *August. libro i. de Genes. ad lit. cap. 2. §. vbi ex professo contendit probare, prædictum testimonium non posse demone intelligi: nec inde colligi, angelos fuisse prius in gratia Dei creatos: & Cyrill. lib. 3. in Ioan. cap. 3. §. vbi de hoc testimonio ita loquitur. Legimus enim, ad principem Tyriorum dictum esse diuinum, quod & necessaria quadam ratione diabolo accommodare persuademur. Dixit necessaria quadam ratione, propter maximam similitudinem inter vtrumque casum, & superbiam. Quare si prædictum testimonium de Lucifero debemus intelligere, per accommodationem, aut figuratum sensum intelligendum est.*

DISPUT. CCXXXIII.

An peccauerit angelus appetendo vnionem hypostaticam cum Deo, aut eam inuidendo homini.

Angelum appetitu vnionis hypostaticæ, & inuidia eius peccasse recentiores autumant. cap. 1.

Angelum potuisse peccare appetitu vnionis, non tamen peccasse, verior opinio fert. cap. 2.

CAPVT I.

Angelum appetitu vnionis hypostaticæ, & inuidia eius peccasse, recentiores autumant.

Explicato iam præcedenti disp. genere peccati, quo Angelus primum cecidit, restat, ut inuestigemus id, cuius immoderato appetitu in superbia peccatum prolapsus est. Quod sane genus peccati cum in appetitu propriæ excellentiæ vera modum debitum consistat: non vno, sed multis modis accidere potuisse, nullum dubium est. Quo autem modo contigerit, nemo ita facile definire potest. Singulos igitur modos percurrentes, duo ostendemus: primum, quidam appetere Angelo possibile fuerit: nam & circa hoc non leuis controuersia interdum occurret. Deinde cuius excellentiæ appetitu primum peccauit.

Circa controuersiam autem propositam variæ fuere Theologorum sententiæ. Prima sit eorum, qui dixerunt, Angelum non solum peccare potuisse, sed etiam peccasse appetitu vnionis hypostaticæ, quo desiderauit suam naturam diuinæ personæ vniri, simulque inuidia vnionis humanæ naturæ cum verbo, deliquisse. Huius opinionis authores fuerunt *Catherinus in opusculo de gloria bonorum angelorum, & lapsu malorum, & in illud Gen. 3. Serpens calidior erat. Iacobus de Valentia in Psalm. 82. explicans illa verba, Surge Deus, iudica terram, &c. Viguerius de institutionibus Theologicis cap. 2. §. 2. versiculo 15. allegatur quoque in hanc sententiam à quibuldam Iacobus Naclantus in Epistolam ad Ephesios, & Alexander tertia parte, questione secundam. 13. & quod caput est, Bernardus sermone decimo. Vasquez in 1. parte Tom. 2.*

primo in Cantica. Verum Alexander, & Bernardus illis locis solum docent Luciferum inuidia vnionis naturæ humanæ cum verbo, peccasse. Contingere autem potuit, ut Angelus inuideret vnionem hypostaticam homini, etiam si eam sibi non appetuerit. Nam inuidia contingere potest solum ex eo, quod quis tristetur de alterius bono, etiam si illud sibi non appetat, sed aliunde nimium in sua excellentia propria delectetur, desiderans eam à maiori alia non minui: posset igitur Angelus, desiderans suam propriam naturam, & excellentiam omnibus hominibus tanquam magister præesse, inuidere homini dignitatem ex vnione hypostaticæ concessam: & ita solum, inquit Bernardus, indigne tribuisse dæmonem mysteriū Incarnationis, & dixisse, *Ut quid perdis hoc vnigeniti?* ac si diceret frustra pro hominum reparatione Verbum diuinum fuisse incarnandum. Quare in eodem sermone solum affirmat Bernardus, Angelum appetisse præesse hominibus tanquam magistrum, & ideo dixisse, *ut quid perdis hoc, &c.* refertur etiam ipse Bernardus in sermone primo de aduentu Dei: neque ibi tale docuit. Solum dixit, hominem & angelum peccasse appetitu superbo æqualitatis scientiæ, & sapientiæ Dei: quæ cum filio attribuitur, inducit Bernardus ipsum filium Dei dicentem, *Si propter me orta est tempestas, projice me in mare*, nempe humanæ carnis, quam assumpsit. Nec quidquam aliud docuerunt *Wilhelmus Parisiensis in lib. de vniuerso prima parte secunda parte principalis à cap. 106. vsque ad 110. & Dionysius Carthusianus in secundum distinct. 5. quæst. 1. qui pro hac sententia referuntur*, quam id, quod dixit Bernardus in sermone illo decimo septimo. Demum citari solet in eadem opinionem, Rupertus libro 8. in Ioan. nem longe à fine, in illud capite 8. *ille homicida erat ab initio*. Hic tamen solum inquit, diabolum peccasse peccato odij contra Christum, statim atque nouit mysterium Incarnationis, & subinde mortem illius machinatum fuisse, ac propterea dictum fuisse homicidam ab initio.

Hæc sententia nonnullis recentioribus Theologis probatur, atque in Scholis non parum plausibilis est. Confirmari autem potest Scripturæ & Patrum testimoniis. Primum etiam colligit Catherinus ex illo ad Hebr. 1. *Et cum iterum introduxit primogenitum in orbem terrarum, inquit, & adoret eum omnes Angeli eius*. Dicit Paulus, *Cum uideret, quia semel iam Pater æternus introduxerat Christum, & proposuerat Angelis adorandum, cum ab initio ipsis hoc mysteriū reuelauit*. Iterum ergo Christum introduxit Pater æternus cum reuera eum misit, ut incarnaretur. In illa ergo priori propositione, & reuelatione Lucifer, & Angeli eius nolentes Christum adorare, & ei se subicere, peccarunt. Deinde hac ratione probari potest: ex communi Patrum doctrina constat, dæmonem peccasse inuidia hominum: probabilius autem est, peccasse antequam homo crearetur, ut notauimus ex sententia Isidori, Cypriani, & Bedæ disp. 229. cap. 11. Neque existimare debemus, Angelum inuidia excellentiæ humanæ secundum illius propriam naturam peccasse. Quæ enim ratione inuideret dæmon hominem fuisse creatum ad imaginem & similitudinem Dei? sic enim facilius inuideret alteri Angelo: ergo verisimilius est peccasse dæmonem inuidia dignitatis humanæ, quam præuidit euehendam ad dignitatem

Catherinus.

Iacob. Val.

Naclantus.

Alexander.

Bernardus.

Vasquez.